

hembygden i norr

Medlemstidning för Norrbottens hembygdsförbund Årgång 40 - Nr 1-2018

**En levande
hembygd
öppen för alla**

Vårnummer

**Lördagsträff med Luleå hembygdsförening
Murjeks hembygdsföreningen håller samman byn**

Redaktör'n

Ändrade årgången på första sidan och jag kan bara notera att vi är på den 39:e årgången och nästa år 40 års jubileum. Detta skall vi försöka uppmärksamma i tidningen. och det finns tankar om dels att vi har antagit ny vision och nytt kulturmiljöprogram som bör lyftas fram men även se hur hembygdsföreningar i stad och landsbygd arbetar, kanske just artikeln i detta nummer speglar en del.

I och med att vi har verkat som informationskanal i snart fyrtio år efterlyser jag tips och material från våra medlemsföreningar, där ute måste det ha hänt något under alla dessa år. Annars kan redaktören göra ett besök hos er precis som i artikeln om Murjek och dess hembygdsförening som håller samman byn.

Artikeln kommer även publiceras i rikstidningen Bygd och Natur som kommer ut midsommarveckan. Kanske det väcker nyfikenhet och någon söker sig dit.

Sen har vi kulturmiljöprogrammet som Sveriges hembygdsförbund dragit igång och detta gäller hela hembygds-sverige. Men det är i sig inte så svårt att genomföra det är

bara att arbeta av alla sex delmålen och utifrån det se vad som kan förbättras i hembygdsarbetet men det är även viktigt att kommunicera direkt till riksförbundet, se delmål 6. Anledningen till denna kommunikation är att vi skall bygga broar mellan våra levande kulturmiljöer.

Den 5 maj samlas i på Svensbyliden för ett intressant årsmöte och en fråga kommer upp, nämligen samarbetet med Föreningsarkivet på Björkskatan. Jag nämner även detta på nästa sida i min på nästa sida.

Väl mött på årsmötet och trevlig hembygdssommar.

Rolf Johansson
Redaktör

I detta nummer

Ordföranden har ordet	3
Kulturmiljöarbete för hembygden	4
Murjeks hembygdsförening håller samman byn	6
Trafikverket ändrade sig - hembygdsgården räddad	8
Lördagsträffarna - Luleå hembygdsförening	10
En bok om stadsdelen Malmudden	11
Nytt från Föreningsarkivet	12
Edefors hembygdsförenings tidning på gång	12

Ordinarie styrelseledamöter i Norrbottens Hembygdsförbund 2017/2018

Ordförande:	Karl Petersen, Luleå
V.ordförande:	Brith Fäldt, Svensbyn
Sekreterare:	Ann-Katrine Sämfors, Piteå.
Kassör:	Lars Lindberg, Luleå
Ledamot:	Rolf Johansson, Luleå, Redaktör Hembygd i norr
	Bertil Kero, Pajala
	Gabriella Lönngren, Vuollerim
	Helena Karlström, Norrbottens museum, adj.
	Kerstin Lundin-Segerlund, Länsstyrelsen, adj.

Redaktion och kontaktinfo

Hembygd i norr, Norrbottens hembygdsförbund, Box 266, 971 08 Luleå.
Plusgiro 437 29 91-2. Bankgiro 5835-1073. Tel vx 0920-24 35 00.

Redaktionskommitté: Rolf Johansson, Luleå, redaktör, Brith Fäldt, Svensbyn
samt Gabriella Lönngren, Vuollerim

Material skickas till Rolf Johansson, roffen.johansson@telia.com.
Tel. 0920-22 15 71 eller 070-329 15 71.

ISSN: 2001-4694

Bild och text om inte annat anges: Rolf Johansson, redaktör

Ordföranden har ordet

Hembygdsrörelsens vision, som antogs på vår riksstämman 2017, handlar i korthet om följande; Vi ska medverka till att skapa en välkomnande och levande hembygd för alla människor. Vi ska värna om vårt kulturarv och verka i både landsbygd och stadsbygd. Vi ska dessutom spela en aktiv roll för en hållbar samhällsutveckling. Norrbottens Hembygdsförbund består av 89 hembygdsföreningar med närmare 8 500 medlemmar, vilket gör oss till en av Norrbottens största folkrörelser.

Hembygdsrörelsen är en folkrörelse som arbetar helt ideellt. Vårt arbete bygger helt och hållet på vårt intresse

för levande hembygd för alla. Vår ekonomi bygger i huvudsak på medlemsavgifter. Vi får även ett årligt stöd från Region Norrbotten, ett stöd som i år höjs till 100 000 kr per år (plus 30 000 kr), en höjning som vi tackar särskilt för.

Mer än någonsin behövs vårt arbete. Vi lever i en global tid och det som händer i världen möter oss, med både glädje och oro, varje dag. Vi som arbetar i hembygdsrörelsen måste mer än någonsin bygga broar mellan vår historia och vår framtid.

Under det kommande året ska vi arbeta med det nya kulturmiljöprogram som fastställdes på senaste riksstämman. Vi ska fortsätta samarbetet med våra vänner; Region Norrbotten, Norrbottens museum, Norrbottens Föreningsarkiv och Vuxenskolan med flera.

Karl Petersen
Ordförande

Det föränderliga molnet

Ovanstående rubrik kanske förbryllar lite men min tanke på detta handlar det om tekniken i allmänhet och i synnerhet hur vi sparar våra bilder och dokument i det alltmer populära molnlagringen.

Jag tar upp denna tankeväckare, kan vi lita på molnet där våra minnen finns?

Eller som en god vän med insyn i den moderna tekniken sa, "man skall inte vara omodern med lagomt modern" och han syftade på hur osäker denna molnlagring kan vara på olika sätt och främst tänker jag på dokumentationen till eftervärlden. Vi vet att en hel generations bilder finns endast i digital form och hur kommer man att dokumentera detta i framtiden, det digitala förändras ständigt men oftast är det kanske mest bestående är den fysiska bilden vi håller i handen.

När det gäller att bevara en bild på människor och

annat som väcker minnen finns det hållbar teknik att bevara en färgbild femtio år eller mer eller mindre och som svartvit bild med laserskrivare på syrafritt papper, får det sistnämnda en hållbarhet på ca 100 år.

Tanken med dessa rader är att vi inom hembygdsrörelsen tänker till ett extra varv och sätter bilder och dokument på papper så att våra efterkommande kan ta del av vår och andras historia.

Sen har vi kanske den viktigaste frågan, var sparar vi detta. Svaret är nog enklare än vad man tror, på Föreningsarkivet vid Norrbottens arkivcentrum, där hör det hemma och inte i ett moln som förändras med tiden. och inte heller i hembygdsgården.

Rolf Johansson
Redaktör

Kulturmiljöarbete för hembygden -Hembygdsrörelsens Kulturmiljöprogram för 2020

I kulturmiljöprogrammets häfte står det: Vad innebär kulturmiljö och kulturmiljöarbete? Kulturmiljö är hela den av människan påverkade miljön, inklusive den bebyggda. Detta innebär att betydande delar av naturmiljön kan ses som kulturmiljö. Berättelser, kunskap, historia och traditioner kopplade till platser och områden ingår i kulturmiljön. Kulturmiljöarbete i hembygdsrörelsen är det arbete som görs med att lära känna, ta tillvara och använda hembygdens kulturmiljöer och dess värden för en hållbar utveckling. Landskap är, enligt Europeiska landskaps-

konventionen, ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer. Kulturarv kan, enligt regeringen, förstås som spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och används i samtiden.

Levande kulturmiljöer länet finns bland annat i Gallejaurl, Hanhivittiko jäbod, Vasikkavuoma slättermyr, Abborrträsk-Pelttovaara, Böle garveri och Världsarvet Gammelstad.

Exempel mål 1. Lära känna kulturmiljön

Föreningen Hedemora Gammeldag:

Gör lokalhistorien tillgänglig med QR-koder

Calle Eklund har visat hur skrytar med QR-koder kan användas för att lära känna och informera om lokalhistoria. På Hedemora gammeldag finns nu 18 skrytar på byggnaderna som man skannar med mobilen. Då får man upp text och bild som dam från digitala källor, Wikipedia och Wikimedia Commons.

Text: Yvonne Nensander

Så här kan alla göra, oavsett var man bor. Wikipedia och Wikimedia Commons är digitala uppslagsverk som drivs ideellt, så den information som finns där beror på vad de som är engagerade har lagt in. Alla intresserade kan bidra med innehåll – för att sedan, exempelvis, använda den i hembygdshäfte.

Det gjorde Calle Eklund i Hedemora, och för det fick han Riksarbetsförbundet (Riksförbundet) 2015. Under tio år har Calle Eklund bidragit till att skatta information på Wikipedia, och tagit bilder till mediedatabasen Wikimedia Commons.

Hedemora har en intressant historia. Det är Dalarnas enda stad, men fick stadsrättigheter år 1446. Gammeldagen i Hedemora firades 1915 och är en av de största i landet. Här finns 4500 förenings- och klubbhus, eftersom man hade en stor tillverkning i staden. Här går Hedemora officiella milstolpar fortfarande av stapeln, här bedrivs samhället och sålides trill kan besöka titta på stadens gamla vattenverk och ångkraftverk när de är "nötta" på byggnader och bruksföremål.

I mer centraliserad syn på samhället vi fick, till exempel när lokalhistorien läggs ner, desto viktigare är det att lyfta fram det som är viktigt och intressant på landsbygden och på mindre orter.

Väljer språk den som skapar skrytarna har installerat i sin smartphone kan ja varera, säger Calle Eklund. Turist och tillflyktsort, har kanske mest intressant på engelska, arabiska eller någon annan språk. Det här kan till exempel användas av SFL Svenska för invandrare, för att få en lokal förklaring i språkspråkningen.

På Hedemora gammeldag har man sett upp 18 mobilskrytar i format 20 x 20 cm. Dessa bekostades med projekt pengar från Wikimedia Sverige, en förening som stödjer och informerar om frivilligt.

Vem som helst kan göra som vi, säger Calle Eklund. Man skriver lite om sina byggnader och lägger in på Wikipedia. QR-koderna är gratis, de finns på internet med instruktioner om hur man gör.

Läs mer om hur du kan bidra till att lära känna kulturmiljön på www.hembygd.se/kulturmiljo

Om du kan också berätta om hur din förening arbetar för att lära känna kulturmiljön.

MÅL 1

Lära känna kulturmiljön

Målet är att hela tiden öka hembygdens möjligheter och färdigheter i att lära känna hembygdens kulturmiljöer och deras värden.

Det handlar om att ta reda på och redovisa vilka kulturmiljöer som finns, vad de betyder, vad de berättar och vilken kunskap de bär på. Det kan också handla om att inventera miljöer, upprätta register, göra kunskapsinventurer och forska lokalt.

En viktig del av arbetet handlar om att både analogt och digitalt informera om det man gjort och hur man gått till väga.

VAD ARBETAR RIKSFÖRBUNDET FÖR? Till år 2022 ska riksförbundet ha tagit fram och samlat information, handböcker, studiematerial, kurser och goda exempel på hur hembygdens relevans kan lära känna kulturmiljön, och gjort detta tillgängligt på www.hembygd.se/kulturmiljo. Särskilt fokus ligger på öppna miljödata och lokalhistorisk forskning.

Berätta om vad din förening gör! Läs mer om hembygdens relevans i kulturmiljöarbete och hur du kan bidra med egna erfarenheter: www.hembygd.se/kulturmiljo

11

Exempel mål 2. Ta tillvara kulturmiljön

Holms hembygdsförening:

Fäboden blev populärt utflyktsmål

Skogsbolaget hotade med avverkning. Då räddade hembygdens förening det gamla fäbodstället från att försvinna med marken. De fick nyttjandebesked och hade pengar för återuppbyggnaden. Nu är Skogsbolagets fäbodarna det populäraste utflyktsmålet i Holm.

Text och foto: Rolf Johansson

– År 1999 fick vi höra att skogsbolaget SCA tänkte avverka i området. Bolaget ägde marken och hade redan avverkat vid Lovrödarna. Man hade inte tagit någon som helst hänsyn till de kulturhistoriska värdena, berättar Göran Lovén från Holms hembygdsförening.

– Detta fick bara inte hända med Skogsbolagets fäbodarna. Vi måste stoppa planerna på en skogsbilväg längs fäbodstegen och totalförbjuda rensa av byggnaderna. Vi hade en räddningsplan. Margareta Bergvall, antikvare och kulturarkivarier från Länsmuseet i Malmö, skrev en rapport om det gamla laget vid sjön och de sex fäbodarna, lagställen och utlösen med högt bevarandevärde.

Någon var uttill att upprätta Skogsbolagets rensplan. Det fick man också också för tanken att skicka fäboden och ge hembygdens förening disponeringstillstånd, och myndigheterna påpekade en skrivelse att en skogsbilväg inte fick anläggas närmare än 25 meter från fäbodstegen. Det var skogsbolaget tvungen att acceptera.

Med dessa två steg i ryggen förhandlade Holms hembygdsförening om en disponeringstillstånd med SCA Skog. Och när vi hade det avskat hade vi gjort upp en rensplan, ritat ut, så bygglovs och pengar för att genomföra iderna, berättar Göran Lovén som är byggnadsingenjör i botten.

Sedan en tid är fäboderna Holms hembygdens största attraktion på platsen från staden i juli tillsammans med kyrkan. Under sommaren har man över hundratal spontana besök, berättar Lovén. En hel del besökare med 40-50 elever var där i somras på friluftsskolan, men de sov till fäboden har blivit ett trevligt utflyktsmål. På vintern är Skogsbolagets fäbodarna också ett perfekt ställe att sitta till och fika, grilla eller pimpla ut på sjön, säger Göran Lovén.

Läs mer om hur du kan bidra till att lära känna kulturmiljön på www.hembygd.se/kulturmiljo

Om du kan också berätta om hur din förening arbetar för att lära känna kulturmiljön.

MÅL 2

Ta tillvara kulturmiljön

Målet är att hela tiden öka hembygdens möjligheter och färdigheter i att ta tillvara hembygdens kulturmiljöer och deras värden.

Det kan handla om att byta tak, sätta upp gärdsgårdar, renovera en tvättstuga eller röja fram en tomt. Men det kan också handla om att utveckla metoder och byta erfarenheter om hur kulturmiljön kan tas tillvara.

En viktig del av arbetet handlar om att både analogt och digitalt informera om det man gjort och hur man gått till väga.

VAD ARBETAR RIKSFÖRBUNDET FÖR? Till år 2022 ska riksförbundet ha tagit fram och samlat information, handböcker, studiematerial, kurser och goda exempel på hur hembygdens relevans kan ta tillvara kulturmiljön. Informationen görs tillgänglig på www.hembygd.se/kulturmiljo. Särskilt fokus ligger på redovisning av arbetssätt för olika syften inom utvecklingen, samt landskapsplaner och underhåll samt stötning.

Berätta om vad din förening gör! Läs mer om hembygdens relevans i kulturmiljöarbete och hur du kan bidra med egna erfarenheter: www.hembygd.se/kulturmiljo

13

Exempel mål 3. Bidra till lokal utveckling

Gallejaurl-Järvla kulturbygdsförening:

Gallejaurl får bygdens att leva

Lappmarkensbygd i Galliejaurl är ett riksbekant kulturmiljöområde. Det gäller både byn med byggnader, åkrar, trädgårdar och ångar – och slätteringen samt naturreservatet intill med en unik biologisk mångfald. Tack vare hembygdens förening är Galliejaurl ett av norra Sveriges viktigaste besöksmål.

Text och foto: Rolf Johansson

Gallejaurl är en lappmarkbygd i nordgräns mellan Norrbotten och Västerbotten. Bebyggelsen från 1800-talet börjar ha ett starkt kulturarv och värde för såväl allmänheten som kulturmiljöerna. Gårdsbyggnaderna är väl bevarade och representerar tydligt ett nybyggs utveckling i lappmarken.

I mitten av augusti anordnas Galliejaurlsgårdsdag med många aktiviteter. Under en hel söndag kommer upp emot 5 000 besökare. Många byr beakta i Ragnertun, Förenings och Karlens hus för att räkna till kända historiska byggnader.

Sedan 2010 finns reception, restaurang, natur- och kulturhistoriska utställningshall och föreläsningssal i en ny byggnad. Galliejaurl har stor betydelse för Arvidsjaurs kommun, bland annat anställt många här för skogsarbete vid sidan av de ideella krafterna. Galliejaurl kulturbygdens samarbete också med Norrbottens museum samt Pind och Skaffet museum kring lokalhistorisk forskning.

I dag är trädgårdarna återställda till ursprungligt skick. De är en förutsättning för att en framtida generation i det biologiska kulturarvet i den nordliga delen av landet ska kunna bevara. Boken nu är trädgårdarna ett viktigt besöksmål för trädgårdssnörare, framför allt i Norr- och Västerbotten.

Ambitionen är att bilda alla delar som finns på gård i lappmarken.

– Vi har redan egna föreläsningar och bygdsmöten, berättar Crister Löfgren.

Löfgren som är föreläsare här sedan den enda som bor året om i byn Galliejaurl. Och bland lämnar vi in en häst när vi ska frakta timmer från skogen.

– Det ska vara djur som traditionellt funnits på en gård i lappmarken. Ja, det är ju här, desto mer autentisk blir miljön. Just nu funderar vi på att skaffa fåfålar, som varit betydelsefulla för människorna här. Vi hoppas få ekonomiska medel för att realisera detta, säger Crister Löfgren.

Läs mer om hur du kan bidra till att lära känna kulturmiljön på www.hembygd.se/kulturmiljo

Om du kan också berätta om hur din förening arbetar för att lära känna kulturmiljön.

MÅL 3

Bidra till lokal utveckling

Målet är att hela tiden öka hembygdens möjligheter och färdigheter i att använda hembygdens kulturmiljöer och deras värden i den lokala utvecklingen.

Det handlar bland annat om att skapa och tillhandahålla värden för besök, kulturliv, evenemang, friluftsliv, lokal produktion, lokala möten och mötesplatser för ministrar i byn. Men det kan också handla om att utveckla metoder och byta erfarenheter om hur man kan bidra till lokal utveckling.

En viktig del av arbetet handlar om att både analogt och digitalt informera om det man gjort och hur man gått till väga.

VAD ARBETAR RIKSFÖRBUNDET FÖR? Till år 2022 ska riksförbundet ha tagit fram och samlat information, handböcker, studiematerial, kurser och goda exempel på hur hembygdens relevans kan bidra till den lokala utvecklingen, och gjort detta tillgängligt på www.hembygd.se/kulturmiljo. Särskilt fokus ligger på redovisning av arbetssätt för olika syften inom utvecklingen, samt landskapsplaner och underhåll samt stötning.

Berätta om vad din förening gör! Läs mer om hembygdens relevans i kulturmiljöarbete och hur du kan bidra med egna erfarenheter: www.hembygd.se/kulturmiljo

15

Murjeks hembygdsförening håller samman byn

En del av medlemmarna i hembygdsföreningen som hjälper till i matsalen och i hembygdsföreningen.
Bakre raden från vänster: Svante Hellgren, Gudrun Bergdahl, Stina Khemi, Anna Khemi, Alf Ödlund
Främre raden från vänster: Laura Vallin, Siv Engfors, Emil Johansson

Först lite om byn Murjek. Ett gammalt stations-samhälle från början av 1900-talet och genom närheten till Vuollerim och Jokkmokk kom byn att bli en viktig knutpunkt och som spelat en nyckelroll i kraftverksbyggnationerna och skogsnäringen.

Sett historiskt tillbaka fanns i Murjek över 500 bofasta men utvecklingen kom att få en negativ trend och idag bor det ca 55 på orten med en hög medelålder bortsett från de inflyttade som är unga familjer. Bland de bofasta finns inflyttade från olika länder exempelvis Nederländerna, Chile, Finland, Tyskland, England, Spanien och Österrike. Arbetstillfällena finns oftast på pendelavstånd och som drivkraft för dessa är enligt ett kort samtal med en ung kvinna med ett barn från Nederländerna.

— Vi flyttade hit för att slippa storstadsstressen och här hittade vi lugnet och naturen och vi stortrivs.

Murjek hembygdsföreningen bildades 1986 och huserar idag i den gamla skolbyggnaden som tidigare var Statens lapska småskoleseminarium med tillhörande byggnader och idag finns ett museum över seminarieverksamheten samt bibliotek. I

gamla elevbostaden bedrivs vandrarhemsverksamhet med 30 bäddar samt café med matsal för ca 40 matgäster.

I vårt kök försöker vi göra så mycket som möjligt själva, bakar och lagar dagens matsedel säger Maria Lindgren.

Matsalen har plats för 44 gäster uppdelat i två stora rum.

Satsningen på matservering skapade en social verksamhet och tillika trygghet för den bofasta äldre bybor. Som en lyckad utveckling blev matsalen en tillgång för de entreprenörer som jobbar med underhållet kring malmбанan, som intar sin lunch där.

Men de flitigaste gästerna är nog de äldre byborna som kommer dit för att äta lunch och träffa andra i samma ärende och även umgås och prata. Det finns även möjlighet att köpa med sig en matportion och äta hemma och Stina Kehmi inflikar:

— Och är man sjuk eller inte kan komma till matsalen så kör vi hem maten, inte märkvärdigare än så.

Trots att hembygdsföreningen består av ett 30-tal medlemmar så hjälper alla som orkar till med att sköta den s.k. marktjänsten i köket under dagen

En matsedel i all enkelhet.

Skylden Café är det som möter besökarna till den stora matsalen.

tillsammans med den anställda kocken Maria Lindgren på frågan om planeringen av maten:

— Det är faktiskt svårt vissa dagar att beräkna hur många som kommer under dagen. Det kan variera allt mellan 10 och 40 matgäster, och vi vet ju inte hur mycket folk som jobbar i närheten så det behövs alltid en reservplan på maten som serveras varje dag.

På frågan om matinköpen, Murjek ligger ju tämligen långt från affärer och grossister, Maria Lindgren:

— Vi försöker så långt som möjligt handla från lokala producenter. Alla hjälps åt.

Att hembygdsgården är byns samlingspunkt är nog lätt att förstå, det finns bibliotek för de som är intresserade av att läsa och umgås. Sen har vi frågan om detta med framtidstron, har byn Murjek någon framtid. Vid diskussion med medlemmarna ser man ljus på framtiden, många unga söker sig dit, antingen med sina rötter i byn eller de som vill förändra livsvillkoren till det bättre.

På frågan om att utveckla seminarieområdet till en levande kulturmiljö så blev det kollektiva svaret:

— Det finns en utvecklingspotential för seminarieområdet bara om Jokkmokks kommun vågade satsa på Murjek. Den gamla lärarbostaden skulle passa perfekt i verksamheten genom uthyrning på samma sätt som vandrarhemmet. Hoppas bara att kommunen lyssnar och inser värdet av en levande kulturmiljö.

Murjeks hembygdsförening är ett klart bevis för att det går att vända en negativ trend till något positivt.

Trafikverket ändrade sig - hembygdsgården räddad

Redaktören bad ordföranden för Soutujärvi hembygdsförening Jan Pohjanen om bakgrunden till varför Trafikverket tänkte till lite extra, risken var överhängande att hembygdsområdet skulle försvinna vid den nya dragningen av den olycksdrabbade E 10 som går i Soutujärvibygden d.v.s Moskojärvi, Skaulo och Puoltikasvaara. Men sent om sider hittade Trafikverket fröet.

Den räddade hembygdsgården. Foto: Lars Lindberg.

Efter årtionden av olika utredningar och planer som startades redan på gamla Vägförvaltningen tid och fortsatte över Vägverket era med en uppgradering/ombyggnad av väg E-10 genom byarna Moskojärvi, Skaulo och Puoltikasvaara i Soutujärvibygden beslutade Trafikverket om en investering på flera hundra miljoner kronor. Beslutet innebär en allmän breddning samt uppgradering från 2 till 2+1-filig väg med mitträcke på vissa vägvägsnitt och med byggstart 2019. Ett besked som mottogs positivt i bygden och med spänd förväntan såg vi bygdebör fram mot ytterligare information. Vid det första allmänna s.k. samordningsmötet hösten 2016 som Trafikverket bjöd in till kunde vi på förevisade skisser se att vägbreddningen skulle påverka hembygdsområdet negativt. Bl.a. visade skisserna på en mer än 100 gångers förlängning av infarten till området, antalet parkeringsplatser skulle kraftigt reduceras, de relativt nyanlagda jordvärmeanläggning och Va-system riskerade att påverkas, trafikbullret skulle öka med den planerad högre trafikhastighet på E10:an genom bygden.

För att medvetandegöra Trafikverket om våra farhågor skrev vi till projektledningen där vi i detalj försökte beskriva och förklara Hembygdsföreningens situation och bjöd även in representanter från Myndigheten att närvara på något styrelsemöte. Föreningen fick inte någon respons alls under en lång tid så vi i styrelsen

drabbades av en viss frustration. Så plötsligt en försommarförmiddag efter mer än ett halvt års aktivt väntande med många skrivelser och telefonsamtal blev ordf. uppringd av Trafikverket. Efter sedvanliga artighetsfraser meddelades att projektledningen nu upptäckt att påverkan på Hembygdsområdet blir så omfattande att det ur samhällsekonomiska aspekter skulle bli oöverstigliga svårigheter att åtgärda problemen inom befintlig projektbudget. De meddelades vidare, chockartat för oss, att Trafikverkets istället ämnade åtgärda problemet genom att lösa in Hembygdsgården och uppmanade oss att informera och diskutera det i föreningen. Trafikverket avsåg inom kort återkomma på ett besök för att förhandla/diskutera fram en slutlig lösning.

Vid påföljande styrelsemöte hördes en djup suck av besvikelse som tömde styrelseledamöterna på energi för en sådan utveckling skulle innebära att bygdens hembygdsföreningens existens allvarligt hotades. Dock hade vi kraft nog att besluta oss för att försöka påverka Trafikverket så att "beslutet" om inlösen skulle ändrades. Det var egentligen ett lätt beslut att ta men frågan som uppkom direkt var – VAD och HUR??? Det omedelbara svaret på dessa funderingar var att vi behövde hjälp och stöd från instanser utanför vår styrelse. Som första steg i räddningsprocessen vände vi oss till Trafikverket återigen och beskrev hotet mot föreningens existens där

bemötandet var förstående och medkännande. Dock anammade Trafikverket inte vår tidigare inbjudan till möte. Nästa steg var att vi vända oss till centrala Hembygdsförbundet som gav oss välbehövligt moraliskt stöd och god vägledning samt löfte om juridisk experthjälp vid eventuella behov framgent.

Vi följde den goda vägledning vi fått genom att i steg tre kontakta länsstyrelsen som under hela projektet kontinuerligt "varit" informerad av Trafikverket, men även för Länsstyrelsen var det totalt överraskande att Trafikverket ämnade lösa in Hembygdsgården. Vi uppmuntrades att återigen tillskriva Trafikverkets projektledning och då också påtala att Länsstyrelsen inte informerats om Trafikverkets avsikt med inlösen. Vi fick även löfte om deras närvarande stöd vid eventuella förhandlingar med Trafikverket. Föreningen har även kommunicerat ärendet med Gällivare kommun. Medlemmarna har hållits informerad vid medlemsmöten och speciellt genom vårt Hembygdsblad som utkommer 4 ggr/år. Stödet vi fått från många håll under vår "kamp" har varit uppmuntrande och stärkande.

Vid Trafikverkets senaste allmänna samordningsmöte, senhösten 2017 kunde vi med stor besvikelse i förevisade nya ritningar se att markeringen om inlösen fortfarande i tjock svart text stod över vårt Hembygdsområde. Då jag med stor besvikelse i affekt påtalade det för Trafikverkets representant bad hen småleende mig att titta ordentligt på ritningen. Jag såg då att inlösenmarkeringen nu endast var över ett gammalt garage

och samtidigt berättade myndighetens representant att trafikverket ämnar göra de åtgärder som krävdes för att undanröja riskerna för Hembygdsgården. Dessutom ska man göra bullerminskande ombyggnationer om så krävdes. Föreningens existens var därmed ej längre hotad och en stor tyngd från släppte från våra axlar. Vi i styrelsen känner hur energin, kraften och lusten att arbeta i och för Soutujärvi Hembygdsförening återvänder och kan med tillförsikt planera föreningens 20-årsjubileum i samband med Nationaldagsfirandet 2018.

Jan Pohjanen
ordf. Soutujärvi Hembygdsförening.

Och även bagarstugan. Foto: Lars Lindberg.

Skydda kulturarvet i sommar

Ta del av tipsen på hembygd.se/forsakring eller kontakta försäkringskansliet på 0200-22 00 55.

Lördagsträffarna - Luleå hembygdsförening

En levande hembygd är öppen för alla och är en del av hembygdsrörelsen vision oavsett om det handlar om stad och landsbygd. Hembygdsföreningar förknippar väl de flesta med timrade hus och samlingar av gamla allmogeföremål främst ute på landsbygden. Luleå hembygdsförening verkar i staden och har dessutom en egen hembygdsgård, Rödlundska gården, mitt i staden. Grundtanken med denna artikel är att inspirera övriga föreningar i länet att få mer aktiviteter i sina hembygdsgårdar, här har Luleå hembygdsförening sina lördagsaktiviteter under året.

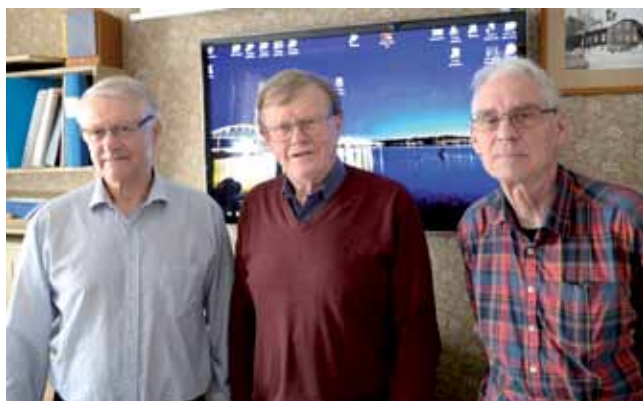
Rödlundska gården tillhör en av de allra äldsta byggnaderna i staden, troligen uppförd i början av 1700-talet. Närmaste granne är den mäktiga Bergströmska gården, dessa byggnader är en av de få som finns kvar från tiden före stadsbranden 1887. Foto: Lars Lindberg.

Luleå hembygdsförening med mottot *Hembygden är inte bara en plats. Den är viktigare än så. Den är du.* bildades 1984 som en stadsförening och som inriktning på stadskulturen, handel- och sjöfartshistoria men även med blickarna utåt på Luleås fantastiska skärgård som har haft stor betydelse för stadens utveckling både historiskt

och kulturellt men även i dag det alltmer ökad turistintresse. Medlemsantalet är idag drygt 400. Verksamheten går ut på att sprida kunskapen om Luleå och dess historia och då kanske främst anordnandet av stadsvandringar, ge ut skrifter samt anordna studiecirkelar men kanske främst deras lördagsträffar sen 25 år tillbaka. Sommartid

Kaffe med hembakat vid lördagsträffarna. Fr v. Barbro Jakobsson, AnnMari Bergkvist och Ingegerd Hedberg.

Deltagarna på denna lördagsträff, Ulf Garney, ordförande Jan-Olov Hedström och Lars Lindberg.

oftast ingen aktivitet i hembygdsgården men dock bussutflykter för medlemmar under sommarhalvåret.

Lördagen den 10 mars gjorde redaktören ett besök för att ta del av dagens program som gick under namnet "Ur föreningens bildskatt". Denna föreläsning kom att handla om Luleås samtliga kyrkor och kapell, med dess trosinriktningar, förvånade att det var så många. Lördagsföreläsningarna pågår mellan 12.00 och 14.30 och denna lördag svarade Ulf Garney och Lars Lindberg för underhållningen. För att göra detta mer interaktivt har man tillgång till stor bildskärm och en mindre i caférummet, givetvis styrt med dagens moderna teknik, så att alla kan ta del av dagens föreläsning. Lars Lindberg, hembygdsföreningens trotjänare och fixare berättade om en skoterutflykt i den fantastiska vinterskärgården.

Ett antal rubriker som hembygdsföreningen har under vårterminen kan man utläsa i programbladet som även

finns på nätet och här kan nämnas Jan-Olov Westerberg berättar om "Norrbotten – en resa från förr och nu". Matz Engman "Luleå – en stad i förvandling, Solbritt och Jan Herting berättar om de svenska världsarven och Staffan Nygren "Vi ser på vår stad Luleå". Oftast har dessa lördagsträffar en stark förankring om och kring Luleå som lockar många åhörare.

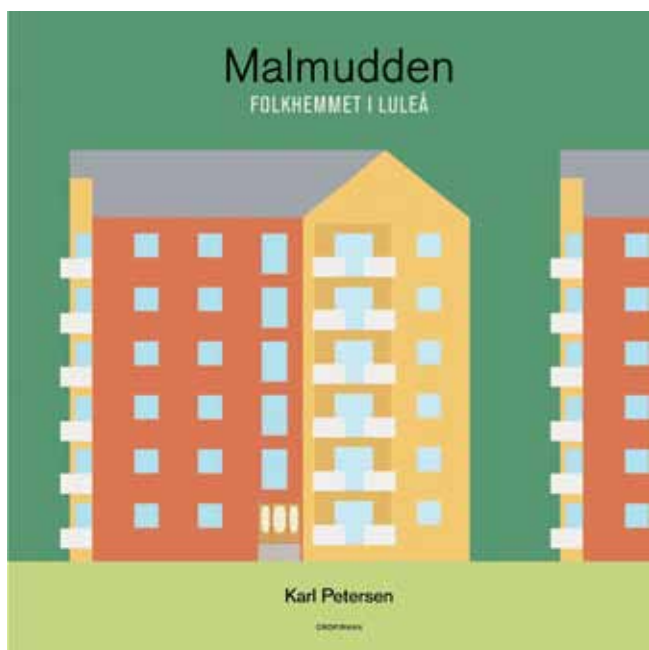
Rödlundska gården är dessvärre inte så stor invändigt och sittplatserna begränsade till ca 30 eller som ordföranden Jan-Olov Hedström uttryckte sig:

— *Trångt, javisst, men man får en hög mysfaktor.*

Studieverksamheten i samverkan med Vuxenskolan är flitig och som exempel Gravstensinventering, Kvinnolitteratur, Norrbottenslitteratur, Luleås industrihistoria, Luleåporträtt, Svenska språket, Vårt gamla Luleå.

Till detta skall läggas utgivning av almanackor sen några år tillbaka och som oftast bygger på gamla motiv från Luleå.

En bok om stadsdelen Malmudden

Att staden även kan vara en hembygd kan man läsa i Karl Petersens nya bok om stadsdelen Malmudden i Luleå.

Denna stadsdel kom till som ett resultat av järnverkets etablering 1943 då bostadsbristen var skriande. Stiftelsen Koudden bildades i juni 1947 men ett namnbyte skedde snabbt till Malmudden. Att boken kom till var nog hans tidigare tjänst som förvaltare på HSB och med ansvar för Malmudden.

Huvudanledningen var att han fick i uppdrag av sin före arbetsgivare HSB att ta hand om deras arkiv. Karl Petersen såg vilket fantastiskt material som fanns och i synnerhet stadsdelen Malmudden. En bok blev det från detta material som kompletterades med kända och okända personers upplevelser i den nya stadsdelen.

Idylliskt måste det varit när man läser texterna.

Sen får man hoppas att någon tar upp den andra stadsdelen Örnäset som började byggas 1949, för att lösa bostadsbristen när Norrbottens Järnverks anställda ökade från 225 anställda 1947 till 1 550 1951 och Luleå växte så det knakade.

Nytt från föreningsarkivet

Norrbottens Föreningsarkiv

Kontakta oss gärna före besök:
Telefon: 0920-719 45, 0920-24 35 80
E-post: arkivcentrum@norrbotten.se

Norrbottens hembygdsförbund har som förslag på kommande årsmöte i Svensbyn att upprätta ett närmare samarbete mellan föreningsarkivet och hembygdsförbundet. I dagsläget finns det ett antal hembygdsföreningar som blivit arkivbildare bl.a. Nedre Tornedalens Hembygdsförening 2014, Råneå hembygdsförening 2015 och Svensbyns hembygdsförening 2017.

2018 kom Leipijärvi – Pitkäljärvi Hembygdsförening med som medlem. En presumtiv förening har även anmält sig men okänd just nu och även Edefors hembygdsförening har visat stort intresse.

Som sagt rör det på sig med föreningar som vill komma med. Intresserad, ta kontakt och få tips och råd om hur man tar hand om handlingarna. Vad är viktigt att bevara för framtiden?

Vi från Hembygdsförbundet återkommer med mer information efter årsmötet.

Edefors hembygdsförenings tidning på gång

Glimtar från Edeforsbygden

2018

EDEFORS HEMBYGDSFÖRENING

Bilden visar en silverbrosch att användas som smycke på Harads Husmodersförenings dräkt.

Bakom designen står haradskonstnären Waldemar Granlund. Mönstret återfinns i Edefors kyrkas takkronor, som Granlund snidat och kom att ingå i Edefors församlings brudkrona samt i silverbroschen.

Det är i år 50 år sedan första "Glimtar från Edeforsbygden" gavs ut. I tidningen finns en artikel från "Glimtar 1968, "Affärsföretag inom Edefors". Några sidor under titeln "Tankesmedjan" blir det dikter av lokala författare. En artikel om Treehotell och dess hembygdsåls skapare Britta Jonsson-Lindvall och hennes livsprojekt, det världsberömda Treehotell.

En titt i innehållsförteckningens sammansättning finns det ett trettital intressanta rubriker och här kan nämnas några Hänt för 50 år sedan. Tidningsnotiser, Mannen närmast kungen - Porträtt av generallöjtnant K G Lundmark från Svartlå, 4 porträtt, akvareller av Valdemar Granlund, Semantikfunderingar. Svenska språket och sist av den långa raden av artiklar, En ovanlig gravsten på Harads kyrkogård berättar.

Hembygdsföreningen vill med sin årliga tidskrift spegla det gamla och nya från Edeforsbygden. Glimtarna trycks varje år i 300 ex. Ca 100 skickas till utflyttade Edeforsbor och övriga intresserade som prenumererar.

Årets upplaga kommer ut till sommaren och når då hemvänderna som brukar skaffa sig ett exemplar.

